

TEMA: Setegard og klostergoods ④47

KART: ④438

Damsgård

Som et eventyrslott ligger DAMSGÅRD hovedgård i bakkeskråningen opp fra Puddefjorden. Den gamle forbindelsen mellom gården og sjøen, slik vi kan se det på Dreiers prospekt fra 1810, er brutt av dagens veier og inngrep i bygningsmiljøet. Men selve bygningen er et hovedmonument i norsk arkitektur fra 1700-tallet – en av de fineste representantene for rokokkoens stilperiode, med en utsøkt og rik dekor i eksteriør og interiør.

Deler av hovedbygningen skriver seg trolig fra tidlig på 1700-tallet. I 1700-årene ble gården bygget om for general tollforvalteren J.C. GEELMEUYDEN og fikk da den forseggjorte fasaden og fløyen rundt gårdsplassen.

STORE MILDE

Da kjøpmann HENRICH HENRICHSEN WEINWICH kjøpte eiendommen på Store Milde i 1723, bygde han trolig nytt hele eller deler av det hovedhuset som står i dag. Weinwich var velstående, og den store bygningen på 10x32 meter har vært et herskapshus som viser standarden i det bergenske handelspatrisiat. Interiør som skriver seg fra Weinwichs tid, er først og fremst den østlige stuen med franske barokktapeter og takmaleri fra samme periode. Den siste av de private eierne, JØRGEN COLDEVIN, solgte stedet til Fana kommune i begynnelsen av 1900-tallet. I dag hører bygningen til Fana Folkehøgskole. Steinmurene som omkranser den fredete bygningen og hageanlegget, er i seg selv praktfulle. Milderkrokusen, som blomstrer tidlig om våren, er velkjent. Den dekker store deler av anlegget. At hagen rommer den hittil eldste kjente renessanse-hage i Norge, er mindre kjent. Med årringstillinger på den vintergrønne busken, buksbom, dateres terrasseanlegget til ca 1670, eller litt før baronihagen i Rosendal ble anlagt. ARBORETET, som er anlagt på Store Mildes grunn, ble etablert i 1971, som en egen stiftelse i samarbeid med Universitetet i Bergen.

Store Milde. Faseriss.

Rommene ble smykket med rikt utstyr i tapeter og malt dekor. Damsgård var både lystgård og fritidsbolig og samtidig avlsgård, det vil si adelig setegård. Geelmeuyden ble adlet til GYLDENKRANTZ i 1783.

I 1787 ble Damsgård kjøpt av hoffagent og kjøpmann HERMAN DIDRICH JANSON. Han moderniserte noen av rommene i louis-seize-stil og fortsatte å benytte Damsgård som lystgård og fritidsbolig. Huset samlet eliten i Bergen til politiske diskusjoner og store fester. Fra omkring 1870 ble Damsgård helårsbolig for Janson-familien.

Det gamle ordet «Villa» dekket både hus og hageanlegget rundt. De enkelte delene skulle utgjøre en harmonisk helhet. Den opprinnelige hagen på Damsgård

ble etablert på 1780-tallet. Mens østhagen er en rekonstruksjon av det barokke hageanlegget som lå der, er det meste av vesthagen en restaurering; med andedam og karussdam. Mange av de gamle beskårne linde- og almetrærne er fra hagens begynnelse, mens de fleste busker og stauder som står der, er satt inn. De enkelte artene av planter, og for øvrig også karussene i dammen, er av gamle gode sorter som fantes fra begynnelsen. Hagen har betydelig nasjonal og internasjonalt interesse.

I 1983 ble Damsgård overtatt av staten, Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune. Det er Bymuseet i Bergen som har overtatt ansvaret for eiendommen som museum. □

EDVARD GRIEG OG TROLDHAUGEN

I 1885 kunne EDVARD GRIEG (1843–1907) og NINA flytte inn i det nybygde hjemmet sitt på TROLDHAUGEN ved Nordåsvannet i Fana. Da hadde de allerede i flere år vært fanget inn av den vakre naturen i fjordbygdene i Hardanger. Fra 1877 bodde de på Lofthus hver sommer, og her skrev Grieg noen av sine mest kjente sanger. Ved Nordåsvannet gjentfantom Grieg litt av den naturidyllen som hadde inspirert ham i Hardanger, og som i Ullensvang satte han opp en komponisthytte i strandkanten. Naturopplevelsene var en stadig inspirasjonskilde for Grieg i hans visjoner om et norsk tonespråk bygd på den norske folkemusikken.

I dag står Troldhaugen som i Nina og Edvard Griegs tid; et minnesmerke over en stor tonekunstner i den europeiske romantikken. Det er bygd til en ny konsertsal, Troldsalen (④415).

Troldhaugen er en del av Kunstmuseene i Bergen.

